Maar 't zal zoo wezen.

Over eenige oogenblikken zal het veertien dagen geleden zijn, dat mijn kind stierf.

De lust om verder te schrijven, begeeft mij.

De wegen des Heeren zijn in Zijn heiligdom.

s.s. „Olympic", Zondag 23 Maart.

Aan boord bevindt zich blijkbaar geen „geestelijke" om de godsdienstoefening in Anglicaanschen trant te leiden. Daarom kwijt de kapitein zich van deze taak. Misschien is het zoo nog het best. Want nu zal de dienst een louter liturgisch karakter dragen, waarbij geen woord wordt gesproken, dat niet in het Common Prayer Book staat.

Niet, dat ik met zulke liturgische diensten zoo bijzonder dweep. Maar was er een Engelsch sprekende predikant aan boord, dan zou men allicht een modern preekje te hooren krijgen, dat vloekt met de vele schoone gebeden uit het Prayer Book. De kapitein raffelde ze ook niet zoo af, als sommige van die dominees doen, omdat zij zelf wel voelen, dat preek en liturgie niet op elkander rijmen. Het jongere deel van de bemanning, dat zich met de zeevaart zelf bezig houdt, maar het publiek als liftjongen, telegrambesteller enz. heeft te dienen en die door hun keurige uniformen reeds eenig cachet geven, zijn den voorganger als koorknapen behulpzaam. Zij zeggen heele stukken uit de litanie den kapitein na. Dat gaat met een vlotheid, waaruit ge merken kunt, dat dit zoo ongeveer hun wekelijksch werk is.

Wat mij ditmaal bijzonder opviel was het eigenaardige feit, dat meer mannelijke dan vrouwelijke passagiers den dienst bijwoonden. Was de vrouwelijke helft der bevolking van het zeedorp misschien het meest door zeeziekte aangetast? Maar dan moet ze zich spoedig hersteld hebben, want na afloop van de filmvertooning 's middags, overstroomde op eenmaal een damesgolf het dek. Of behoorden velen harer tot de Roomsche kerk? Dit laatste is misschien wel een faktor, die meetelt. Ik ken hier althans eenige gemengde echtparen aan boord, waarvan zonder uitzondering de vrouw Roomsch is. Of breidt zich de onkerkelijkheid in de Engelsch sprekende landen het meest onder de vrouwen uit? Ik heb het hooren beweren. Vele Amerikaansche vrouwen hebben het 's Zondags zoo druk met haar middag- of avondtoilet, dat zij heusch geen tijd overhouden om aan een kerk te denken.

Juist in een half uur was de dienst afgeloopen. Het schijnt, dat op zee steeds dezelfde hymns worden gezongen.

Of ik moet het zoo hebben getroffen.

Toch klonk het als immer mooi „O God our Help in ages past".

Voor de Roomschen was er in het geheel geen eeredienst.

Voor schepen heeft de sterke organisatie-geest van Rome alzoo nog geen voorziening weten te treffen.

De stoomvaartmaatschappijen zorgen letterlijk voor alles.

Voor de geestelijke belangen der passagiers schijnen ze weinig te kunnen doen.

Het geldt hier uiteraard een lastig probleem.

Hoe kan aan de zeer uiteenloopende wenschen der verschillende richtingen op godsdienstig gebied worden voldaan?

Het zou een zegen zijn, indien hierop iets kon worden gevonden.

Hier ligt een prachtig evangelisatie-terrein, maar dat helaas door een schier onbestijgbare bergketen van bezwaren is ingesloten.

Vanavond gelukkig eens geen dancing.

De Engelsche schepen hebben in tegenstelling met Fransche en Duitsche nog een tikje van de Puriteinsche Zondagsviering overgehouden.

Maar op andere dagen kan geen avond zonder dans worden besloten.

Ver dringt de muziek door, al kunt ge wel een plekje vinden, waar gij ze niet hoort.

Het is niet te begrijpen, dat zelfs wereldsche menschen die eentonige dansmuziek niet meer dan een worden.

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

Der geloovigen verzekerdheid van hun verkiezing.

Een der vragen, die ik ontving, houdt nauw verband met de verzekerdheid des geloofs, waarover ik in onze laatste nummers iets schreef. Ik laat háár beantwoording daarom vooropgaan.

Ze raakt wat we belijden in Hoofdstuk I, 12 van de Dordtsche Leerregelen: „Van hunne eeuwige en onveranderlijke verkiezing ter zaligheid worden de uitverkorenen te zijner tijd, hoewel bij verscheidene trappen en met ongelijke mate, verzekerd. (2 Cor. 13:5.) Niet, als zij de verborgenheden en diepten Gods curieuselijk doorzoeken, maar als zij de onfeilbare vruchten der verkiezing, in het Woord van God aangewezen (als daar zijn: het waar geloof in Christus, kinderlijke vreeze Gods, droefheid die naar God is over de zonde, honger en dorst naar de gerechtigheid, enz.) in zich zelven met eene geestelijke blijdschap en heilige vermaking waarnemen."

De vraag luidt: of deze waarneming van de vruchten der verkiezing bij ons-zelven, wel van de hier genoemde „geestelijke blijdschap en heilige vermaking" vergezeld kan gaan, zonder daadwerkelijke geloofsoefening.

Het antwoord op deze vraag, kan, zooals de inzender, naar ik vermoed, ook zelf verwacht, niet anders dan ontkennend luiden.

Dit volgt reeds uit de definiëering van de blijdschap en de vermaking, waarmee de geloovigen gezegd worden de vruchten hunner verkiezing in zich waar te nemen, in het artikel zelf, als geestelijke blijdschap en heilige vermaking.

Al wat er geestelijks en heiligs toch is in ons zieleleven, is nooit uit de natuur, maar altoos uit de genade, nooit uit den ouden, — maar altoos uit den nieuwen mensch, nooit uit het vleesch, maar altoos uit den Geest, en daarom uit het geloof.

En ook als die bijvoegelijke naamwoorden „geestelijk" en „heilig" hier ontbraken, zou het toch niet moeilijk zijn in te zien, dat het niet anders kan zijn. Want „geloof in Christus, kinderlijke vreeze Gods, droefheid over de zonde, honger en dorst naar de gerechtigheid", i.e.w. al wat behoort tot de vruchten van het werk des Geestes in ons hart, kan nooit een bron van blijdschap en een voorwerp van welbehagen zijn voor 't vleesch, dat immers altoos „begeert tégen den Geest".

De blijdschap over de vruchten van des Geestes werk in ons hart is dus, zoowel als elk van die vruchten zélve, een bewijs onzer roeping en een getuigenis onzer verkiezing.

Hiermede heb ik de vraag, gelijk ze luidt, feitelijk beantwoord. Doch ik vermoed, dat ze nog iets ánders bedoelt dan er met zooveel woorden in uitgedrukt is. Dat ze dít bedoelt, of een geloovige wel, zonder daadwerkelijk geloof, uit de vruchten der verkiezing tot zijn uitverkiezing-zélve besluiten kan.

En ook dán moet het antwoord ontkennend luiden. Althans, zoo met dit besluit iets meer bedoeld is dan een afgetrokkene en koude gevolgtrekking van bloot-verstandelijke logica. Zoo daarbij gedacht wordt aan die persoonlijke, vreugdevolle verzekerdheid, waaraan art. 12, hoofdstuk I, van de Dordtsche Leerregelen denkt.

Om driërlei reden.

In de eerste plaats, omdat een waarneming van de vruchten des Geestes in ons, die niet met het geloof gemengd is en niet door het geloof gedragen wordt, veel te onzeker is, om er zulk een ontzaglijke gevolgtrekking op te bouwen.

Ten tweede, omdat de afstand tusschen de vruchten der uitverkiezing en de uitverkiezing zelve, véél te groot is, om door een koud-verstandelijke gevolgtrekking overbrugd te kunnen worden, en een sprong eischt, waartoe alleen het geloof in staat is.

En ten derde, omdat de verzekerdheid van onze persoonlijke uitverkiezing, nooit gebaseerd kan worden op een algemeene stelling (waar dit is — daar moet ook dát zijn), maar alleen tot stand komt door de vertrouwensdaad des geloofs, die altoos insluit, wat we noemen de toeëigening.

V. F.

LITERATUUR EN KUNST

Zeventiende-eeuwsche lijdenspoëzie.

Reeds eerder heb ik ter gelegenheid van het Paaschfeest een keuze gedaan uit het werk van Heiman Dullaart, den 17e eeuwschen schilder-dichter, wiens verzen van een zeer stichtelijk karakter zijn, maar in realisme voor de moderne poëzie niet onderdoen.

Ook ditmaal leg ik onzen lezers een tweetal Paasch-dichten van Dullaart voor, sterk-gekleurde verzen weer, maar die bij nadere beschouwing van een teere vroomheid getuigen.

Het is een van de eigenaardigheden van Dullaarts poëzie, dat ze uit tegenstellingen is opgebouwd en vaak zelfs met de effecten van woordspeling werkt. Invloed van Huygens zal daaraan stellig niet vreemd zijn. Wel wordt Dullaart's vers er moeilijker door, niet zoo op het eerste gezicht te verstaan, doch er komt aan den anderen kant iets van dat diep-doordringende in, dat scherpe woord-punting teweegbrengt en met een enkele verklaring wordt het beeld heel duidelijk.

Het eerste vers, dat we willen citeeren, beziet den lijdenden Christus voor Herodes. 't Draagt daarom tot titel:

Christus bespot.

Terwijl Herodes Hof vast juicht in lofgeruchten
Daar zich een slaaf in gout en vorstlijk purper vleit,
Wiens grootheit in 't gewicht van zijne zonden leit,
Die een verrotte dood beruikt met amberluchten:

Gaat mijne oodmoedigheit rondom het wachthuis zuchten,
Daar een baldadig rot, o schrikklijk onbescheit!
Den vrije, den Gezalfde en God der eeuwigheit
Met zulk een toestel hult, die d'armoe zou doen vluchten.

Maar staf, maar purpre slet, maar doornekroon, maar bloet,
Hoe kust U mijne liefde, en eert U mijn gemoed,
Schoon ik een wreed gespuis met u zoo boos zie leven!

De Heiland heeft die snoode, als mij, niet ingeatort,
Dat hem de rijkste pracht geene achtbaarheid kan geven,
En dat de nedrigheit door hem aanzienlijk wort.

Men merke op, dat dit vers een sonnet is, geheel gebouwd als het moderne vers, dat we sonnet noemen: de tweemaal vier regels vormen het octet, de tweemaal drie het sextet, en op den overgang van die beide staat de volta of wending, te kennen aan het: „maar", dat haar inleidt. Ook in dit opzicht staat dus Heiman Dullaart aan de moderne dichters zeer na.

Paraphrase, verklarende omschrijving, doet het navolgende zien als de inhoud van het vers.

Terwijl het hof van Herodes voortdurend juicht met allerlei lofklanken, het hof, waar zich de zinnenslaaf Herodes in goud en vorstelijk purper verheugt, Herodes, wiens grootheid gelegen is in het gewicht van zijn zonden en die de doodsverrotting van verdorvenheid met de geuren van verfijnde weelde wegneemt, ga ik met diepen ootmoed, zuchtend, rondom het wachthuis, waar een baldadige soldatentroep (o, schrikkelijke overmoed) den Vrije, den Gezalfde, den God der eeuwigheid steekt in een tooi, waarvoor de armoede vluchten zou!

Maar gij staf (die men bij wijze van scepter den Christus, dien men als „koning" bespot, in de handen heeft gedrukt) gij, purpren vod, gij doornenkroon, gij bloed, (dat uit de geslagen wonden leekt): hoe kust U mijne liefde, hoe beschouwt U mijn gemoed met eerbied, ofschoon ik een wreed gespuis op zoo schandelijke wijze met U zie omgaan.

De spot, dien men den Heiland aandoet, is den dichter dus oorzaak van diepe smart. Maar degenen, die hem bedrijven weten niet wat ze doen, want de Heiland heeft dien booswichten ńiet, als den dichter, doen verstaan, dat de rijkste pracht Hem geen meerder aanzien verleent en dat de schamelheid (van riet en spotkleed en doornenkroon) door Hem van beteekenis wordt.

Een fijnzinnig vers dus, diep-mystiek ondanks een fel realisme, beschrijvend en tegelijk beschouwend en grijpend uit het tooneel, dat zich daar voor het dichtersoog ontrolt, de beteekenis, die in deze episode van Christus' lijden gelegen is voor de ziel, die haar verstaat.

Het tweede vers, nog sterker in zijn tegenstellingen, nog heller in zijn realisme, beziet den moordenaar aan het kruis.

De bekeerde moordenaar.

Die langs het aardrijk zworf om op wat buit te passen,
Wiens flukse wakkerheid de reizenden verriedt,
Heeft hier, dus vast geknelt, de volheit zelf bespiedt,
En komt het Hemelrijk tot roofgoet te verrassen.

Die diep in eenzaamheid de hand wiesch in de plassen
Van een verdoemend bloed, wort hier, daar 't tyder ziet,
In 't zaligende bloed, dat Jezus vast vergiet,
Aan hand, aan lijf, aan ziel van bloedschult afgewassen.

Hij, in zijn Moorderschap aan schaduwen verplicht,
Wort in 't geloof bedaagt van een genadelicht,
Terwijl zijn quynend oog 't natuurlijk licht gaat derven.

De kruisnacht, door het recht den Booswicht aangezeit,
Wort den Boetvaerdigen een dag van zaligheit
Die dood was toen hij leefde, ó! leeft hier in zijn sterven.

Geparaphraseerd is de inhoud van dit vers deze:

Hij, die over de aarde zwierf om op eenigen buit te loeren, die met zijn vlugheid en behendigheid de reizigers verraderlijk overviel, heeft hier, zoo vastgenageld (aan het kruis), de ellende, die hij zulken berokkende, in haar vóllen omvang leeren begrijpen en valt nu aan het Hemelrijk als buit toe.

Hij, die in de eenzaamheid in een of andere waterplas van zijn handen wiesch het bloed, dat hem schuldig stelde, wordt hier, in het openbaar, in 't zaligende bloed, dat Jezus gestadig vergiet, aan handen, lichaam en ziel van bloedschuld gereinigd.

Hij, die als moordenaar aan de donkerheid zich het meest verwant voelde, ziet in het geloof een genadelicht over hem opgaan, terwijl uit zijn brekend oog het natuurlijke licht gaat verdwijnen.

De nacht van den kruisdood, rechtmatig over den Booswicht uitgesproken, wordt voor den Boetvaardige een dag van zaligheid.

Die dood was toen hij leefde, leeft, nu hij op deze wijze sterven gaat.

Men ziet aanstonds, dat dit vers geheel uit tegenstellingen is opgebouwd. 't Eerste quartet heeft tegenover elkaar: die over de aarde zwierf om te loeren op buit, wordt voor het oog der gansche wereld de buit van den hemel. En ook vindt het realisme van Dullaart in het „vast geknelt" van nu en het vroegere zwerven met daaraan gepaarde flukse wakkerheid, gewenschte contrasten.

Het tweede viertal regels stelt allereerst tegenover het vroegere: diep in eenzaamheid het: daar 't tyder ziet van het oogenblik, wijst op het verdoemende bloed, dat de moordenaar vergoot, tegenover